

Vadlīnijas mākslīgā intelekta rīku izmantošanai advokāta praksē

Ievads

Mākslīgā intelekta rīki arvien plašāk tiek integrēti juridiskajā darbā, tostarp juridiskajā izpētē, dokumentu analizē un prognozējošajā analītikā. Šie rīki atvieglo juridisko dokumentu izstrādi un sniedz atbildes uz juridiskiem jautājumiem.

Juridiskajā praksē mākslīgā intelekta rīki jau ilgstoši tiek izmantoti atklāšanas algoritmu un juridisko izpētes datubāžu veidā, kas balstās uz mašīnmācīšanās metodēm. Ģeneratīvais¹ mākslīgais intelekts izmanto dziļās mācīšanās modeļus, kas apmācīti uz plašiem datu apjomiem, lai radītu jaunu saturu, balstoties uz lietotāja ievadēm.

Ģeneratīvā mākslīgā intelekta rīki spēj izstrādāt juridiskus dokumentus, apkopot judikatūru vai pat simulēt jautājumu un atbilžu sesijas ar klientiem. Advokātiem jāapzinās, ka šie rīki paši par sevi “nedomā” – to atbildes ir statistiski visiespējamākie rezultāti no apmācības datiem.

Mākslīgā intelekta rīki var būtiski uzlabot darba efektivitāti, tomēr to lietošana jānodrošina saskaņā ar Ētikas kodeksa pamatprincipiem.

Vadlīņu galvenais mērķis ir formalizēt būtiskākos principus, kas advokātam jāievēro, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus, kas var ietekmēt klientu lietas vai ar tām saistītu lēmumu pieņemšanu.

Vadlīnijas informē advokātus par iespējamiem riskiem un nepieciešamajiem piesardzības pasākumiem.

Riski un izaicinājumi

Precizitātes un uzticamības riski

Mākslīgā intelekta rīku sniegtie rezultāti var būt kļūdaini vai neatbilstoši faktiskajai situācijai. Ģeneratīvā mākslīgā intelekta rīku izvades rezultāti var “halucinēt” – sniegt šķietami ticamu, bet faktiski nepatiesu informāciju vai neeksistējošas atsauces. Šādu kļūdu risks ir būtisks.

Nav pieļaujama nepārbaudīta paļaušanās uz ģeneratīvā mākslīgā intelekta rezultātiem. Advokātiem un viņu personālam ir pienākums kritiski izvērtēt un pārbaudīt mākslīgā intelekta rīku sniegto informāciju. Obligāti veicama rezultātu rūpīga verifikācija² un atsauču pārbaude.

Ētikas un konfidencialitātes riski

Advokātiem ir pienākums nodrošināt klienta sniegtās informācijas konfidencialitāti, tomēr mākslīgā intelekta rīku izmantošana var netīši radīt šī pienākuma pārkāpuma risku. Vairāki ģeneratīvā

---

¹ Ģeneratīvais mākslīgais intelekts ir mākslīgā intelekta sistēmu klase, kas, balstoties uz apmācības datus apgūtām likumsakarībām, spēj ģenerēt jaunu saturu (piem., tekstu, attēlus, audio vai kodu) pēc lietotāja uzvednes.

² Verifikācija šajā kontekstā nozīmē rūpīgu pārbaudi un apstiprināšanu, ka ģeneratīvā MI sniegtā informācija ir pareiza, pilnīga un izmantojama konkrētajā lietā. Tā ietver faktu un secinājumu kritisku salīdzināšanu ar uzticamiem avotiem, kā arī atsauču esības, atbilstības un satura pārbaudi.

mākslīgā intelekta risinājumi tiek uzturēti mākoņdatošanas platformās³, tāpēc ievadītais teksts var tikt saglabāts vai izmantots turpmākai apmācībai. Ja advokāts izmanto publiski pieejamu risinājumu, augšupielādējot sensitīvus klienta dokumentus, pastāv risks, ka šie dati kļūst par rīka datu kopas daļu un var kļūt pieejami trešajām personām.

Advokātiem pirms mākslīgā intelekta rīku izmantošanas rūpīgi jāizvērtē katra rīka privātuma politika un datu apstrādes prakse. Ja konfidencialitāti nav iespējams garantēt, klientu dati ievadāmi tikai pēc anonimizēšanas.

Aizspriedumu ietekmes riski

Mākslīgā intelekta rīki var netīši uzturēt vai pastiprināt aizspriedumus no apmācības datiem. Ja apmācībai izmantota informācija ar aizspriedumiem, rīku ģenerētie rezultāti var tos atspoguļot vai saasināt. Turklāt praksē jau ir novēroti tā saucamie “algoritmiskie aizspriedumi”⁴ prognozēšanas un lēmumu pieņemšanas rīkos.

Advokātiem jābūt īpaši uzmanīgiem un kritiski jāizvērtē jebkurš mākslīgā intelekta radīts ieteikums, lai identificētu un novērstu iespējamus aizspriedumus un to negatīvo ietekmi uz klientu interesēm.

Vadlīniju attiecināmība

Vadlīnijas balstītas uz Ētikas kodeksu, Vispārīgo datu aizsardzības regulu, Advokatūras likumu un Eiropas Savienības tiesību normām, kas regulē mākslīgā intelekta rīku izmantošanu, tostarp Mākslīgā intelekta aktu.

Vadlīniju mērķis ir (i) veicināt apzinātu, atbildīgu un ētisku mākslīgā intelekta rīku izmantošanu; (ii) identificēt un novērst riskus saistībā ar konfidencialitāti, datu aizsardzību un klientu interešu apdraudējumu; (iii) sniegt praktiskas norādes par mākslīgā intelekta integrāciju juridiskajā darbā atbilstoši piemērojamiem standartiem, un (iv) stiprināt sabiedrības uzticēšanos juridiskajai profesijai.

1. Atbilstība normatīvajiem aktiem

Advokātam ir pienākums nodrošināt, ka mākslīgā intelekta rīku izmantošana atbilst visiem piemērojamajiem tiesību aktiem un profesionālās darbības regulējumiem. Tas ietver piemērojamo regulējumu, kā arī uzraudzības iestāžu un Latvijas Zvērinātu advokātu padomes izdotās vadlīnijas un ētikas normas.

Advokātam jābūt informētam par tiesu praksi un aktuālajām izmaiņām normatīvajā vidē, tostarp par datu aizsardzību, digitālo drošību un mākslīgā intelekta rīku izmantošanas prasībām. Atbilstības nodrošināšana ir pastāvīgs process, kas ietver proaktīvu rīcību un profesionālās informētības uzturēšanu.

2. Kompetence un apzināta izvēle

Advokātam jāapgūst un jāpilnveido zināšanas par mākslīgā intelekta tehnoloģijām un jānodrošina, ka šie rīki tiek izmantoti tikai ar pietiekamu izpratni par to darbības principiem, iespējām un ierobežojumiem. Advokātam jāspēj saprast būtiskākie rīku darbības aspekti – izmantoto datu avoti,

---

³ Mākoņdatošanas platforma ir tiešsaistes pakalpojumu sniedzēju uzturēta attālināta serveru vide, kurā tiek izvietotas un darbinātas lietotnes, tostarp mākslīgā intelekta rīki, un kur ievadītie dati var tikt apstrādāti un glabāti ārpus lietotāja ierīces.

⁴ Algoritmiskie aizspriedumi ir apmācības datus vai modeļa uzbūvē iestrādātu neobjektivitāšu radītas kļūdas, kuru dēļ mākslīgā intelekta rezultāti var ietvert atšķirīgu attieksmi pret noteiktām personām vai grupām.

halucinācijas risks, iespējamie izkropļojumi un gadījumi, kuros rīks var kļūdīties. Bez šādas izpratnes no mākslīgā intelekta rīku izmantošanas jāatturas vai jānodrošina kompetenta uzraudzība.

Kompetences pienākums ietver arī profesionālās atbildības robežu apzināšanos – mākslīgā intelekta rīki nevar aizstāt personīgo juridisko ekspertīzi. Advokāts nedrīkst izmantot mākslīgā intelekta rīkus, lai sniegtu juridiskus padomus jomās, kurās viņam trūkst pietiekamu zināšanu kritiski izvērtēt rīku sniegto informāciju. Kompetence prasa sekot tehnoloģiju attīstībai – advokāta izpratnei par šiem rīkiem jābūt regulāri atjauninātai.

***Piemērs:** Advokāts izmanto ģeneratīvā mākslīgā intelekta rīku, lai sagatavotu sākotnējo līguma melnrakstu savā specializācijas jomā. Viņš apzinās rīka ierobežojumus un iespējamus trūkumus, tādēļ izmanto to tikai kā palīgīdzekli un pēc tam pats detalizēti pārbauda un juridiski izvērtē saturu, veicot nepieciešamās korekcijas.*

3. Konfidencialitāte un datu aizsardzība

Advokātam ir pienākums nodrošināt klienta informācijas konfidencialitāti arī, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus. Pirms klienta informācijas ievades jāizvērtē, kā rīks apstrādā, uzglabā un izmanto datus – vai tie tiek saglabāti, izmantoti apmācībai vai var kļūt pieejami trešajām personām.

Priekšroka dodama rīkiem ar augstu datu drošību – lokālu izvietošanu, šifrēšanu vai pilnīgu datu neuzglabāšanu. Ja šādi risinājumi nav iespējami, dati anonimizējami tā, lai nebūtu iespējams identificēt konkrētu personu vai lietu. Īpaši sensitīva informācija izmantojama tikai sistēmās ar skaidri definētiem un pārbaudāmiem datu kontroles mehānismiem.

Datu glabāšana mākonī nav izslēdzama, ja pakalpojumu sniedzējs nodrošina datu segmentāciju⁵, šifrēšanu gan glabāšanas, gan pārsūtīšanas laikā, kā arī atbilstību starptautiskajiem drošības un privātuma standartiem. Jāvērtē faktiskie riski un jānodrošina sistēmas pārredzamība par datu apstrādes vietu, piekļuves tiesībām un saglabāšanas termiņiem.

Ja mākslīgā intelekta rīks ir pašmācības modelis, kas nenodrošina pašmācības atspējošanu⁶ (saglabā un mācās no ievades datiem), klienta identificējoša informācija tajā ievadāma tikai pēc skaidras, konkrētas un informētas klienta piekrišanas. Vispārēja piekrišana līgumā par juridiskās palīdzības sniegšanu nav pietiekama.

***Piemērs:** Pirms tiesvedības dokumenta projekta augšupielādes advokāts izvērtē mākslīgā intelekta rīka datu apstrādes politiku un prioritāri izvēlas risinājumu, kas nodrošina šifrētu datu glabāšanu, stingru lietotāju datu segmentāciju, piekļuves kontroli ar divfaktoru autentifikāciju⁷ un regulārus drošības auditus. Ja tiek izmantots publiski pieejams rīks, kas nenodrošina iespēju atspējot pašmācību, advokāts aizstāj klienta vārdu ar “Klients A”, anonimizē adresi un izslēdz citus identificējošos datus, tādējādi nepieļaujot tiešu klienta identifikāciju.*

4. Neatkarība un profesionālā atbildība

Par visiem lēmumiem attiecībā uz klienta lietas stratēģiju un juridiskās palīdzības saturu atbildīgs ir advokāts, nevis mākslīgā intelekta rīks. Mākslīgā intelekta rīki var kalpot kā palīgīdzeklis, taču tie nevar aizstāt advokāta neatkarīgu profesionālo spriedumu.

---

⁵ Datu segmentācija nozīmē klienta datu nodalīšanu pakalpojuma sniedzēja mākonīdē tā, lai tie būtu izolēti no citu klientu datiem un nepieejami neatļautai piekļuvei.

⁶ Pašmācības atspējošana nozīmē mākslīga intelekta rīkā ieslēgtu iestatījumu, kas liedz izmantot ievades datus turpmākai modeļa apmācībai.

⁷ Divfaktoru autentifikācija ir lietotāja identitātes pārbaude ar diviem neatkarīgiem faktoriem (piem., paroli un vienreizēju kodu vai autentifikatora lietotni), lai būtiski mazinātu neatļautas piekļuves risku.

Advokātam vienmēr jāuzņemas pilna atbildība par sniegto juridiskās palīdzības saturu, neatkarīgi no tā, vai tas radīts ar mākslīgā intelekta rīka palīdzību. Profesionālā neatkarība un atbildība ir pamatprincips, kas nevar tikt deleģēts vai apiets, izmantojot tehnoloģiskus risinājumus.

***Piemērs:** Mākslīgā intelekta rīks piedāvā vairākas iespējamās argumentācijas līnijas komerciesību strīdā. Advokāts izvērtē šo ieteikumu piemērotību konkrētajai lietai, salīdzina tos ar normatīvajiem aktiem un aktuālo judikatūru, un tikai pēc tam sagatavo stratēģiju un ieteikumus klientam, balstoties uz savu profesionālo pieredzi un neatkarīgu juridisko analīzi.*

5. Rezultātu verifikācija un uzraudzības pienākums

Pirms mākslīgā intelekta rīka ģenerētās izvades izmantošanas juridiskās palīdzības sniegšanā advokātam ir pienākums nodrošināt šīs izvades pārbaudi.

Tas ietver faktu, tiesību normu, judikatūras un juridiskās literatūras precizitātes, korektuma un piemērojamības izvērtējumu konkrētās lietas kontekstā. Mākslīgā intelekta rīka ģenerētā informācija neizmantojama bez iepriekšējas pārskatīšanas un kritiskas analīzes – advokātam jāpārlicinās, ka izvade atbilst faktiskajam un juridiskajam saturam, kā arī profesionālās ētikas normām.

Mākslīgā intelekta rīku ģenerētie rezultāti nav uzskatāmi par pašsaprotami ticamiem — tie var saturēt kļūdas, nepilnības vai izdomātus tiesību avotus. Advokāts, kurš citē mākslīgā intelekta rīku rezultātus tiesā vai sarunās ar trešajām personām, tos pieņem kā savus un uzņemas pilnu atbildību par to patiesumu. Norāde uz mākslīgā intelekta rīka kļūdu nav attaisnojums.

Advokātam jāatturas no nekontrolētu mākslīgā intelekta rīku lietojuma, kas advokāta vai advokātu biroja vārdā autonomi sniegtu juridiskas atbildes klientiem par konkrētiem tiesību jautājumiem. Advokāta profesionālās uzraudzības pienākums attiecas uz visām situācijām, kurās mākslīgā intelekta rīki tiek izmantoti juridiskās informācijas sniegšanā vai sprieduma veidošanā.

***Piemērs:** Mākslīgā intelekta rīks sagatavo juridiska atzinuma projektu ar atsaucēm uz judikatūru. Advokāts pārbauda katru citēto spriedumu oficiālajā datubāzē un konstatē, ka daļa atsauču ir neeksistējošas. Viņš tās dzēš un norāda korektās atsauces, nodrošinot dokumenta precizitāti.*

6. Klienta informēšana un piekrišana

Advokātam vienmēr jā saglabā kontrole un atbildība — klienta lietas stratēģiju un tās īstenošanu nosaka un veic pats advokāts kopā ar klientu, nevis mākslīgā intelekta rīks.

***Piemērs:** Konsultācijas laikā advokāts informē klientu: “Lai optimizētu juridiskās palīdzības izmaksas, sākotnējā līguma projekta sagatavošanai izmantošu mākslīgā intelekta rīku, taču gala pārbaudi un korekcijas veicu personīgi.” Advokātu biroja vispārīgajos līguma noteikumos var būt iekļauts skaidrojums par mākslīgā intelekta rīku izmantošanu kā palīglīdzekli. Biroja mājaslapā pieejama privātuma politika ar detalizētu datu aizsardzības un drošības pasākumu aprakstu.*

7. Reklāma un publiskā komunikācija

Advokātam, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus juridisko pakalpojumu reklamēšanā vai publiskajā komunikācijā, jānodrošina, ka visi izplatītie materiāli ir patiesi, skaidri, nav maldinoši un atbilst Ētikas kodeksā noteiktajām prasībām. Mākslīgā intelekta rīka ģenerēts saturs mārketinga nolūkos nedrīkst radīt iespaidu, kas pretrunā ar advokāta profesionālās darbības principiem, piemēram, sniegt pārmērīgus solījumus vai neatbilstoši tieši uzrunāt potenciālos klientus.

Ja mākslīgā intelekta rīki tiek izmantoti komunikācijā – piemēram, tērzēšanas rīki, kas atbild uz vispārīgiem jautājumiem par advokāta pakalpojumiem, jānodrošina, ka persona tiek nepārprotami

informēta, ka atbilde notiek ar mākslīgā intelekta rīka starpniecību, nevis ar konkrētu advokātu. Mākslīgā intelekta rīks nedrīkst kļūt par aizsegu necaurspīdīgai vai maldinošai komunikācijai.

8. Sadarbība un personāla apmācība

Mākslīgā intelekta rīki nevar aizvietot cilvēku zināšanas, kritisko domāšanu un profesionālo pieredzi, un tie nedrīkst tikt izmantoti personiskās atbildības vai profesionālās kvalifikācijas aizstāšanai. Advokātiem, kuri savā praksē izmanto mākslīgā intelekta rīkus funkcijām, kas ietekmē juridiskās palīdzības kvalitāti (piemēram, mašīntulkošana, datu apkopošana), vēlams ieviest skaidras iekšējās procedūras, kas regulē rīku izmantošanas kārtību, atbildības sadalījumu un piemērojamības robežas.

Advokātam jānodrošina, ka viss personāls ir informēts par šo politiku un tiek regulāri apmācīts par mākslīgā intelekta rīku lietošanas praksi, ētikas standartiem un iespējamiem riskiem. Apmācībās jāizceļ gan labās prakses piemēri, gan potenciāli pārkāpumu scenāriji, lai veidotu vienotu izpratni par atbildīgu un profesionālu mākslīgā intelekta tehnoloģiju izmantošanu.

9. Izsekojamība un kiberdrošība

Advokātam vēlams uzturēt pārskatāmu dokumentāciju par mākslīgā intelekta rīku izmantošanu savā profesionālajā darbībā, norādot konkrētos rīkus un to funkcionalitātes pielietojumu klienta lietas ietvaros. Šāda izsekojamība nodrošina iespēju pierādīt atbildīgu rīku izmantošanu atbilstības pārbaudes gadījumos un atvieglo iekšējo pārskatu veidošanu.

Advokātam jānodrošina atbilstoši organizatoriskie pasākumi attiecībā uz klienta datu glabāšanu, apstrādi un integrāciju ar praksē izmantotajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem. Īpaša uzmanība pievēršama datu aizsardzībai pret nesankcionētu piekļuvi, neatļautu izpaušanu vai nepamatotu apstrādi.

10. Vispārējie piesardzības pasākumi

Advokātiem, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus, jānodrošina, ka šādu tehnoloģiju pielietošana atbilst augstiem profesionālās ētikas un prakses standartiem. Īpaši svarīgi savlaicīgi identificēt un novērst praktiskus riskus, piemēram, informācijas neprecizitātes, datu noplūdes, klienta tiesību pārkāpumu vai nepamatotu paļaušanos uz mākslīgā intelekta rīku radītiem rezultātiem.

Mākslīgā intelekta rīku ieviešana advokāta praksē vērtējama līdzīgi kā jebkura ārpakalpojuma vai personāla iesaiste – ar iepriekšēju izvērtējumu, skaidri definētām iekšējām politikām un efektīvu uzraudzību. Advokātam jānodrošina, ka personāls ir apmācīts atpazīt mākslīgā intelekta izmantošanas ierobežojumus, spēj kritiski vērtēt rīku sniegtos rezultātus un nepieciešamības gadījumā koriģēt to pielietojumu.

Mākslīgā intelekta rīku pakalpojumu sniedzēji jāizvērtē, ņemot vērā gan tehniskos, gan juridiskos riskus. Būtiski izprast to darbības principus, izvērtēt datu apstrādes kārtību un nodrošināt, ka sniegtie pakalpojumi tiek regulāri pārskatīti kvalitātes un atbilstības aspektā.